

Міцкевич Н. В.,
канд. екон. наук, доцент кафедри економіки
підприємства та землеустрою, Чорноморський державний
університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна
Маньківський В. В.,
студент VI курсу, Чорноморський державний університет
імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто проблеми розвитку ринку інновацій як складової частини системи економічних відносин в Україні, проаналізовано основні елементи інноваційної інфраструктури, особливості інфраструктури ринку інновацій для визначення основних напрямів державного регулювання інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційний клімат; інфраструктура ринку інновацій; технополіс; технопарк; інноваційний потенціал.

Постановка проблеми. У сучасній висококонку- рентній світовій економіці технічна й технологічна відсталість країни автоматично означає її вибуття з переліку економічно розвинутих країн. Односторонність інноваційного розвитку, якщо він визначається державними органами управління, стає причиною від- сталості в усіх галузях господарства. В Україні ви- значено системний шлях інноваційного розвитку, коли поряд із державним фінансуванням інновацій створю- ються умови для самоорганізації інноваційного роз- витку на основі ринкового механізму, що обов'язково передбачає наявність взаємозв'язку між інноваціями, підприємництвом, конкуренцією. У цій системі ключо- ву роль відіграє ринок інновацій, де підприємці конкурують один з одним, розвиваються виробнича, технологічна, фінансова підсистеми інноваційної інфра- структури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дос- лідженням основних засад формування й розвитку ринку інновацій присвячено праці відомих учених, зок- рема: О. Амоші, Ю. Бажала, В. Гейця, О. Микитюка, В. Соловйова, М. Якубовського та ін.

Виділення раніше невирішених частин загаль- ної проблеми. Проте малодослідженими залишають- ся питання формування елементного складу інфра- структури ринку інновацій, дотепер у нормативно-пра- вових актах України немає чіткого визначення всіх елементів ринкової інноваційної інфраструктури, що можуть бути віднесеними до групи об'єктів підтрим- ки інноваційної діяльності [1, с. 245].

Формулювання цілей статті (постановка зав- дання). Метою дослідження є узагальнення теоретич- них засад щодо елементів інноваційної інфраструк- тури в ринкових умовах, визначення напрямів роз- витку ринку інновацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Про- цес інтеграції України у світовий економічний про- стір визначає чіткі стратегічні й тактичні інтеграційні

цілі щодо створення національних високотехнічних експортоорієнтованих виробництв, формування діє- вих структур для реалізації інноваційної політики й налагодження ефективного механізму взаємодії між ними. Виробництво та впровадження інноваційної про- дукції має великий вплив на рівень розвитку країни, однак позиції України в цій сфері є досить невтіш- ними. Так, частка нашої країни на світовому ринку інно- ваційної продукції, який оцінюється 2,5–3 трлн дол., становить близько 0,05–0,1 %. Цей відсоток досяга- ється переважно продукцією оборонно-промислового комплексу та авіаційної промисловості. Для порівнян- ня: частка США становить 36 %, Південної Кореї – 38 %, Японії – 32 %, Німеччини – 17 %, Росії – 0,3–0,5 %. Незважаючи на значний рівень розвитку наукового сектору, в Україні постійно зменшується обсяг вико- наних наукових та науково-технічних робіт. Окрім того, варто зазначити, що останніми роками в Україні кількість інноваційно-активних підприємств становить у середньому 15 %, хоча на початку 1990-х рр. стано- вила понад 20 % [3].

Досвід розвинених держав світу підтверджує, що в умовах глобальної конкуренції на світовому ринку неминуче виграє той, хто має розвинену та дієву інфраструктуру створення й реалізації інновацій. Саме інновації, які випереджають науково-технічний розви- ток, дозволяють не лише підвищувати рівень еко- номіки, але й виводити країну на перші позиції у світових рейтингах. За підсумками проекту «Global Innovation Index», реалізованого під керівництвом бізнес-школи «Insead», Всесвітньої організації інте- лектуальної власності та Корнельського університету, Україна в рейтингу країн за рівнем розвитку інно- вацій у 2015 р. посіла 64-те місце зі значенням індексу 36,45 (за шкалою від 0 до 100), іде вслід за Панамою та Сер- бією, які розташовані на 62 і 63-му місцях відповідно.

Перше місце в списку найбільш інноваційних країн світу посіла Швейцарія, значення індексу цієї

країни склало 68,30. Для порівняння: значення індексу для Вірменії склало 37,31, вона посіла 61-ше місце, Румунія – 54-те. У рейтингу – 2013 Україна займала 49-ту сходинку серед 60 країн [4].

Законодавче забезпечення інноваційної діяльності в Україні регулюється Законом України «Про інноваційну діяльність» (ВРУ від 04.07.2002 № 40/IV), Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (№ 443-IV/2003), Законом України «Про спеціальний режим діяльності технологічних парків» (№ 3333-IV/2006) та іншими.

За мету інноваційної діяльності ставиться поєднання таких ланок, як «наука» й «виробництво», проте таке поєднання можливе за посередництва інноваційної інфраструктури. Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність», інноваційна інфраструктура – це «сукупність підприємств, організації, установ, їх об'єднань, асоціацій будь якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності» [5].

У 2007 року Кабінетом Міністрів України було прийнято рішення про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2008–2012 роки», згідно з якою передбачалося підвищити не менш як на 5 % інноваційну активність промислових підприємств. Для розбудови інноваційної інфраструктури та активізації інноваційної діяльності актуальним є фінансове забезпечення цього процесу. У 2011 р. Кабінетом Міністрів було затверджено постанову «Про порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки розвитку інфраструктури науково-технічної, інноваційної діяльності та інформатизації». Бюджетні кошти передбачено було використовувати на здійснення заходів, спрямованих на інтеграцію науково-технічної, інноваційної діяльності України до європейської:

- здійснення заходів із підготовки та проведення за участю представників міжнародних і вітчизняних підприємств, установ та організацій міжнародних виставок, форумів, конференцій, семінарів, конгресів з питань науково-технічної, інноваційної діяльності та інформатизації;

- видання матеріалів конференцій;
- підтримку функціонування Державної науково-

технічної бібліотеки, комплектування бібліотечного фонду, бібліотечно-бібліографічного й довідково-інформаційного обслуговування;

- створення й забезпечення функціонування мережі центрів інформаційно-консультаційної підтримки участі українських дослідницьких організацій у науково-технічних та інноваційних програмах ЄС;

- забезпечення створення й ведення єдиного реєстру міжнародних договорів про науково-технічне співробітництво, виконавцями яких є державні установи, організації та підприємства України [6].

Важливу роль у побудові нової економічної системи відіграють суспільні інституції. Для ефективного переходу виробництва на сучасний технологічний рівень необхідним є створення в нашій державі сприятливого інноваційного клімату, задіяння всіх необхідних механізмів та стимулів щодо підвищення зацікавленості виробничої сфери в запровадженні наукоємних технологій [7].

У країнах-членах Європейського Союзу основними інструментами державного стимулювання інноваційної діяльності є:

- державне замовлення;
- пільгове кредитування;
- надання грантів;
- пряме інвестування;
- надання фінансових гарантій;
- надання фіскальних преференцій;
- надання нефінансових послуг та створення інноваційної інфраструктури [8].

Метою створення інфраструктури є забезпечення ефективного механізму інтеграції всіх стадій інноваційного процесу, збереження та розвиток інноваційного потенціалу країни, включно зі сприянням науково-технічній діяльності стимулювання виробництва наукомісткої продукції, впровадженням у виробництво нових технологій, організаційних і маркетингових рішень. Від рівня розвитку інноваційної інфраструктури значно залежать темпи розвитку держави. Відповідно Державної цільової програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури», виокремлюють виробничо-технологічну, фінансово-економічну, нормативноправову, територіальну та кадрову складові (див. табл. 1) [9].

Таблиця 1

Основні складові інноваційної інфраструктури

Виробничо-технологічна	Інформаційна	Фінансова	Кадрова	Консалтингова
Технополіси та регіони науки	Центри науково-технологічної інформації	Фонди техноогічного (інноваційного розвитку)	Система підготовки фахівців у галузі технологічного, наукового та інноваційного менеджменту	Фінансово-економічний консалтинг інноваційних організацій
Технологічні й наукові парки	Інформаційні мережі	Фонди приватних інвесторів		Інформаційно-технологічний консалтинг
Технологічні бізнес-інкубатори	Науково-технічні бібліотеки	Венчурні фонди	Система підвищення кваліфікації персоналу в галузі інновацій	Центри трансферту технологій
Центри колективного користування високотехнологічним устаткуванням	Інтернет	Спеціалізовані лізингові компанії		Маркетинговий інноваційний консалтинг

Виробничо-технологічна інфраструктура допомагає створити умови для доступу підприємств до наукових розробок.

Технополіс (наукоград) є науково-промисловим комплексом, що має розвинену інфраструктуру сфери обслуговування, яка охоплює найчастіше територію одного міста [10, с. 222]. Певним варіантом технополісу є місто високих технологій (HiTech City). Як правило, це комплексна сукупність науководослідних лабораторій, освітньої бази, виробничих потужностей, соціально-побутової інфраструктури, які є необхідними для концентрації та ефективного використання інтелектуального потенціалу країни, функціонування всіх учасників інноваційних та виробничих процесів, комплексного розвитку сфери високих технологій. Місто високих технологій найчастіше є адміністративно-територіальною одиницею, яка надає необхідні умови (інфраструктуру та менеджмент) для функціонування всіх учасників процесу розробки та виробництва високотехнологічних, інноваційних продуктів та технологій [11, с. 45]. Технологічний (науковий) парк – це науково-виробничий комплекс (частіше територіальний), який включає в себе дослідний центр та найближчу компакту виробничу зону, у якій на умовах оренди розміщені малі наукомісткі фірми. На сьогодні в Україні із формально зареєстрованих технопарків найбільш відомими є: «Інститут монокристалів», «Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона», «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка», «Інститут технічної теплофізики», «Київська політехніка», «Укрінфотех».

Інкубатор бізнесу – це організація, метою якої є формування сприятливих умов для стартового розвитку фірм та підприємців-початківців шляхом надання їм певного комплексу послуг та ресурсів. У всьому світі бізнес-інкубатори є неприбутковими організаціями, що існують на кошти муніципалітетів чи спонсорів. Вони можуть бути самоокупними лише на 10–60 % [12, с. 695].

Існування інформаційної інфраструктури вимагається забезпеченням доступу до певної інформації. У цю групу включають центри науково-технічної інформації, інформаційні мережі, науково-технічні бібліотеки та ін.

Важливу роль у побудові нової економічної системи відіграють суспільні інституції. Однак сьогодні Україна має морально застарілу інституційну систему, що потребує докорінного реформування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті дослідження узагальнено теоретичні засади щодо елементів інноваційної інфраструктури в ринкових умовах, визначено напрями розвитку ринку інновацій.

Сучасні умови розвитку України, події у світі та внутрішня політична й економічна нестабільність диктують необхідність розробки економічної стратегії, яка має спиратися насамперед на інноваційну компоненту, оскільки інновації передбачають не лише технічно й технологічно нові продукти, але й нові ринки, залучення й використання творчого потенціалу нації [7].

Отже, задля створення сприятливого для інноваційної діяльності середовища необхідно:

- суттєво збільшити фінансування щодо впровадження наукових розробок у виробництво;
- створити інститути кредитного забезпечення інновацій, кредитування здійснювати на пільгових умовах, без застави та на тривалий термін;
- посилити попит на новації з боку виробничого сектору, що сприятиме створенню та розвитку окремих елементів інфраструктури інноваційної діяльності;
- генерувати передові науково-технічні ідеї та експортувати результати НДДКР.

Виконання цих завдань сприятиме формуванню інноваційної економіки нашої країни, яка буде здатна відігравати важливу економічну роль у європейському просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нежиборець В. Інноваційна інфраструктура: проблеми, перспективи, рішення / В. Нежиборець // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2007. – № 5. – С. 60–69.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zavantag.com/docs/427/index-2023399.html>.
3. Ілляшенко Н. С. Організаційно-економічні засади інноваційного маркетингу промислових підприємств : [монографія] / Н. С. Ілляшенко. – Суми : Сумський державний університет, 2011. – 192 с.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/news/>.
5. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV : офіц. вид. / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.
6. Кабінет Міністрів України. Постанова від 11 квітня 2011 р. № 386, Київ, «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки розвитку інфраструктури науково-технічної, інноваційної діяльності та інформатизації».
7. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України. / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Харків : Константа, 2006. – 272 с.
8. Шовкалюк В. С. Розвиток інноваційної інфраструктури в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення / В. С. Шовкалюк. – Київ, 2008. – 135 с.
9. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / [Л. І. Федулова, В. П. Александрова, Ю. М. Бажал та ін.]; за ред. Л. І. Федулової. – К. : Основа, 2005. – 552 с.
10. Малицький Б. А. Обґрунтування інноваційної моделі структурної перебудови економіки України / Б. А. Малицький, О. С. Попович, В. П. Соловійов. – К. : Національна академія наук України. Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва, 2005.
11. Зацепин А. А. Город высоких технологий. Проект комплексного решения задач по развитию сферы инновационной деятельности в Украине.
12. Інноваційна стратегія українських реформ / А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, А. К. Кінах, В. П. Семиноженко. – К. : Знання України, 2002.

13. Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.dkpr.gov.ua/info/3023](http://www.dkpr.gov.ua/info/3023).

Мицкевич Н. В., Маньковський В. В.,

Черноморський державний університет імені Петра Могили, м. Николаєв, Україна

Особенности инновационной инфраструктуры в Украине

В статье рассмотрены проблемы развития рынка инноваций как составляющей части системы экономических отношений в Украине, проанализированы основные элементы инновационной инфраструктуры, особенности инфраструктуры рынка инноваций с целью определения основных направлений государственного регулирования инновационной деятельности.

Ключевые слова: *инновационный климат; инфраструктура рынка инноваций; технополис; технопарк; инновационный потенциал.*

Mitskevych N. V., Mankovskii V. V.,

Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolaiv, Ukraine

The features of innovation infrastructure in Ukraine

There are considered in the article the issues of the development of innovation market as the component of the system of economical relations in Ukraine, the main elements of innovative infrastructure, the features of the infrastructure of the innovation market, on purpose of the definition of the main vectors of state regulation of innovation activities, are analyzed.

Keywords: *innovation climate; innovation market infrastructure; technopolis; technopark; innovation potential.*

Рецензенти: *Кузьменко О. Б., д-р екон. наук, професор;
Якубовський С. О., д-р екон. наук, професор.*

© Міцкевич Н. В., Маньківський В. В., 2015

Дата надходження статті до редколегії 20.11.2015